

(/)

🏠 (/)

> Vikingetid og Middelalder (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/vikingetid-og-middelalder-13-13-13-13>)

> Bøger (<http://www.historie-online.dk/boger>)

> Anmeldelser (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5>) > Færingesagaen

← **Forrige artikel** (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/vikingetid-og-middelalder-13-13-13-13/kirke-og-kirkestruktur-i-middelalderens-danmark>)

Færingesagaen

Kategori: Anmeldelser

Visninger: 8866

Del artikel: **f** (<https://www.facebook.com/sharer/sharer.php?u=http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/vikingetid-og-middelalder-13-13-13-13/faeringesagaen>)

t (<https://twitter.com/home?status=>. Aktiviteten kan ses på <http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/vikingetid-og-middelalder-13-13-13-13/faeringesagaen>)

in (<http://www.linkedin.com/shareArticle?mini=true&url=http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/vikingetid-og-middelalder-13-13-13-13/faeringesagaen&title=>)

Færingesagaen - En anderledes Nordens historie

Kim Frandsen

Forlaget Frydenlund. 2 bind. 260 og 184 sider. Rigt illustreret. Kr. 499,00

Af Anders Ellegaard, cand. jur.

Lad det straks være slået fast: Færingesagaen er en islandsk saga skrevet på Island omkring 1220, men sagaens hovedpersoner er af færøsk slægt og meget af handlingen foregår på Færøerne – deraf navnet. Sagaen tilhører gruppen af islændingesagaer, som også kaldes slægtssagaer. Handlingen foregår fra landnamstiden (omkring 825), hvor Grimur Kamban som den første bosatte sig på Færøerne, og indtil Tróndur Tórbjórnsøn fra Gøtu på Eysturoy døde i 1035. Navne er her stavet som i bogen.

Forfatteren til bøgerne er lektor i historie og idræt cand. mag. Kim Frøslev Frandsen, som ifølge pressemeddelelsen har forsket i emnet i mere end 30 år. - Sagaen findes ikke i et samlet dokument, men er sat sammen fra islandske håndskrifter af oldtidsforskeren Carl Christian Rafn og udgivet i 1832 og genudgivet i 1927. Den foreliggende udgave er baseret på C. C. Rafns oversættelse.

Bind 1 har undertitlen: "Introduktion." Bogen er en omfattende gennemgang af mange forskellige emner og omtale af personer i perioden fra landnam til op i 1200-tallet. Selv om stater i moderne forstand endnu ikke var dannet, og grænser ikke draget, er det alligevel praktisk for nutidige læsere at områderne kaldes for Danmark, Norge, Sverige, Island, Færøerne, Rusland m.v.

Skjaldenes og skjaldedigtningens betydning for sagaerne er stor. Versene er udsprunget af den nordiske mytologi, og mange versemål og kenninger er baseret på kendskabet til den. Det gav senere problemer for skjaldene, da kristendommen blev indført. En meget vigtig person for forståelse af skjaldetraditionen og den nordiske mytologi er Snorri Sturluson (1179-1241), som blandt andet skrev Heimskringla og Snorris Edda. - Moderne arkæologi og sprogforskning har givet belæg for, at dele af sagaerne og skjaldeversene er baseret på faktiske hændelser. - Genforskning har vist at en stor del af de mænd, som tog land i Island og på Færøerne, var af norrønsk (mest norsk) afstamning, medens en stor del af kvinderne var af keltisk afstamning.

Konger, jarler, høvdinge og storbønder udøvede deres styre, lovgivning, skatteinddrivelse, ejerskab og rettigheder ved magt. Island var en fristat indtil 1262-64, hvor Norge fik overherredømmet. Der er derfor ikke konger i Island i bogens periode men høvdinge/storbønder/slægtsoverhoveder. I Norge og Danmark var der til gengæld mange konger i hele perioden. Den konge, som var årsag til mange stormænds afrejse fra Norge til De Britiske Øer, Færøerne eller Island, var Harald Hardråde (1015-1066), som underlagde sig store dele af Norge med magt eller trusler om at bruge den. - Sverre Sigurdsson (1149-1202) var af norsk eller færøsk afstamning og hævdede at være kongesøn. Han har en stor rolle i bogen som konge og kriger; blandt andet i kampen om verdslig contra gejstlig overherredømme. Sverres saga tilhører gruppen af samtids sagaer. - Mange andre konger fra Danmark og Norge er omtalt, men her skal blot en enkelt nævnes: Harald Blåtand Gormsøn, som Tróndur mødte ved Haløre marked.

En stor del af bogen handler om indførelsen af kristendommen i Norden, og om hvad det betød for magtudøvelsen. En strid om sjæle og legemer og den verdslige eller gejstlige magt over dem. - Bygning af kirker. - Oprettelse af klostre og forskellige klosterordener for munke og nonner. - Relikviens betydning. - Oprettelse af bispesæder og ærkebispesæder. - Deltagelse i korstog. - Internationale forbindelser mellem læresteder og bispesæder. - Klerikal og pastoral reformation.

Bogen handler også om kongers, stormandslægters og "politiske" partiers kampe om kongemagten og mod pavemagten og kirken. Svend Estridsøn får en grundig omtale, som en vigtig person i tidlig dansk historie i verdslig og kirkelig sammenhæng.

Et særligt afsnit handler om forholdene i Island. Kirkerne blev oprindeligt bygget af stormænd/storbønder ved deres gårde. De var ofte selv "goder" eller havde retten til at udpege dem, ligesom de havde ejerretten til kirkerne, som de selv vedligeholdte. Kirkerne gik i arv sammen med gårdene. Pavemagten var imod stormændenes accept af simoni (verdslig handel med gejstlige embeder) og nicolaisme (brud på cølibatet). - Den gamle skæbnetro måtte opgives, da kristendommen blev indført, ligesom mange traditioner som var knyttet til slægtsbegrebets ære og krav om hævn. Islændingene blev nok kristne, men der var i overgangsperioden stadig bånd til slægts- og skjaldetraditionen og fristatens love.

Bind 1 slutter med afsnit om Færingesagaen og dens fortolkning samt om arkæologien på Færøerne.

Forfatterens bud på tidspunktet for nedskrivningen er 1210-1215. Nogle mener, at sagaen er nedskrevet af Snorri Sturlusons nevø Sturla Þórðarson, som levede fra 1214 til 1284. Begge dele kan ikke være rigtige, men det viser, hvor vanskeligt det er at forsøge at datere gamle udaterede skrifter.

Til de mange billeder er der fyldige tekster med yderligere oplysninger eller fortolkninger. Det samme gælder noterne til bind 1, som findes bagerst i bind 2.

Bind 2 indeholder selve Færingesagaen: Færingen Tróndur havde været i Norge og Danmark, hvor han mødte Harald Blåtand på Haløre marked og på snedig vis fik en formue i sølv. - Havgrimur var fjende med Brestir og Breinir og fik Tróndur til at hjælpe sig, selv om han var deres fætter. I kampen døde Brestir, Breinir og Havgrimur. Tróndur blev frarådet at slå fætrene sønner Sigmundur og Tóri (9 og 11 år) ihjel, men han solgte dem som slaver og tog Øssur Havgrimursson i opfostring. Drengene kom til Norge, hvor de voksede op hos den fredløse bonde Ulf. Som 18 og 20 årige kom de til Håkon jarl, som de tjente som vikinger. - Ikke mere referat, men dog alligevel et par hovedpunkter: Tróndur og Sigmundur er hovedpersonerne i sagaen, selv om der er mange andre med. - De norske konger Olav Tryggvason og Olav den Hellige forsøgte forgæves dels at opkræve skatter på Færøerne og dels at kristne færingerne. - Sigmundur blev dræbt for en guldarmring. - Tora Sigmundursdatter blev gift med Leivur Øssursson, og deres søn Sigmundur blev opfostret hos Tróndur(!) - Leivur slog Tróndurs tre forslagne nevøer ihjel. - Da Tróndur hørte det, døde han af sorg. - Leivur besøgte kong Magnus den Gode i Norge (konge 1035-47) og tog Færøerne i len.

Næste kapitel handler om Færingesagaens konger, jarler og deres slægter. Jomsborg og jomsvikingerne historie og saga gennemgås. Skjaldekvad og arkæologiske udgravninger viser, at der har været en handelsplads i 900-årene ved Oderens udmunding, men en borg/Jomsborg er endnu ikke fundet. - Samtidens konger, dronninger, jarler og krigere i Danmark, Norge, Sverige og England omtales. Slagene ved Fyrisvallarna (980'erne), Hjørungavåg (ca. 986), Svold (999/1000), Stiklestad (ca. 1029) og Stamford Bridge (25. september 1066) nævnes også. Det sidste betegnes af nogen som vikingetidens afslutning og middelalderens begyndelse.

Et kapitel handler om den islandske lovgivning på sagaens tid. Retsforholdene på nedskrivningstidspunktet kan have påvirket teksten. Grágás lovene gjaldt fra Altingets start i 930 til det norske herredømme i 1262-1264. Altinget havde lovgivende og dømmende magt, men ikke udøvende. Island var i fristatstiden uden en centralmagt. Magtudøvelsen var privat hos storbønderne og slægterne. - Lovgivningen lå efter 930 hos 36 (senere 39) goder. Fra 960 var Island opdelt i fjerdinge opkaldt efter verdenshjørnerne. - Lovsigemanden skulle over tre år fremsige alle lovene. - I lokale ting, Altinget og det senere Femteting ("højesteret") var der et ankesystem for afgørelser.

Skæbnetro og lodkastning for at lade skæbne/tilfældet råde var enerådende før kristendommen. Det enkelte menneskes skæbne var forudbestemt. I mytologien sad de tre norner Urd, Skuld og Verdand under ask Yggdrasil og spandt og afklippede det enkelte menneskes livstråd. Skæbne var både den enkeltes og slægtens. Den enkeltes lykke eller ulykke var også slægtens, ergo måtte anslag mod slægtens fælles lykke hævn. - Det er tankevækkende at Tróndur overtræder slægtspligterne, men påberåber sig dem overfor Sigmundur og Leivur. Ligesom det er tankevækkende, at sagaskriverne, som var kristne, skriver om skæbne og skæbnetro i både islændingesagaerne og samtidssagaerne.

I kapitlet "Gardarike, Miklagård, "rus" og væringer kommer forfatteren rundt om vikingetidens forbindelser og bedrifter i Rusland-Ukraine, Konstantinopel, "rus"/svenskere og væringegarden hos den byzantinske kejser.

I kapitlet "Navigation" beskrives navigation baseret på rejsefortællinger, sanseindtryk, vind, vejr, fugle, solens gang og om et muligt solkompass

I kapitlet "Om Sturlungerne" omtales den betydning Snorri Sturluson fik i Norge under og efter 2. Verdenskrig. Billedhuggeren Adolf Gustav Vigeland skabte en statue af Snorri, som i dag står ved Reykholt på Island. - Gården Reykholt, hvor Snorri Sturluson boede 1206-41, er i dag besøgs-, forsknings- og konferencecenter. - Afslutningsvis skriver forfatteren om sin opfattelse og fortolkning af Snorri Sturlusons liv og levned.

Tillæggene til bøgerne er mange: Syv sider noter med mange gode og uddybende forklaringer. - Ni slægtstavler som hjælper med at finde rundt i familieforholdene. - Lister over lovsigemænd i Island og over biskopper i Nord- og Sydisland. - Billedfortegnelser til bind 1 og bind 2. - Oversigt over litteratur til uddybende læsning. - Registre over Personer, Stednavne og Stikord.

Bøgerne er smukt indbundne i lærredsbind i kassette og med fint farvevalg på bindene. Bøgerne er trykt på halvmat papir og billederne er trykt i gode tydelige farver. - Fotografierne er i særklasse gode. Forfatteren har taget en del af dem, men især to islandske fotografer skal nævnes: Ragnar Axelsson og Einar Falur Ingólfsson. Deres billeder er i særklasse gode.

Endnu en saga er nyoversat og udgivet tillige med utrolig meget oplysende Nordenshistorie, fortolkninger og forklaringer, og med særdeles flotte illustrationer og indbinding.

[Historie-online.dk, den 5. februar 2019]

← **Forrige artikel** (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/vikingetid-og-middelalder-13-13-13-13/kirke-og-kirkestruktur-i-middelalderens-danmark>)

SE RELATEREDE ARTIKLER

(<http://www.historie-online.dk/boger/i-krig-med-vikingerne>)